

KANADAKO AUTOKTONOAK BARRIKADETAN, HAIEN LURREN ETA DENON BIZIAREN DEFENTSAN

Geroz eta blokeatuagoa du Kanadak ekonomia. Barrikadak montaturik, otsailaren 6az geroztik dabilta Wet´Suwet´En Lehen Nazioeko herritarrak mendebaldetik ekialdera doan trenbidea blokeatzen. Egunez egun, beste Lehen Nazioetakoak zein ekologistak lotu dira borrokari eta gaurko egunean portu, autobide zein trenbide, hamarnaka blokeo egiten ari dira herri guztian zehar. Oinarrian, haien lurretatik pasa nahi dieten oliobide bat. Baina, askoz zabalagoa da jokoan dagoena.

JENOFA BERTHOKOIRIGOIN

Pazientzia eta lapurtu daitezkeen lurrrak bukatu dira. Aski da. TC Energy enpresa pribatuaren eta Kanadako zein Columbia Britainiarren (BC) Estatuaren diru gosea autoktonoen eskubideak baino lehen jartzen duzue, diru iturria blokeatuko dizuegu. Horra BC probintzian kokaturiko Wet´Suwet´En Lehen Nazioak ozen dioena. Otsailaren 6az geroztik dabilta Kanada ekialdea mendebaldeari lotzen dion bide nagusia barrikada bidez moztzen, pertsonen zein salgaien garraioak blokeatuz. Ehundaka tren ezeztaturik, ehundaka trengidari langabezian, milaka bidaiari mugitu ezinean eta ondorioak zabalduz doaz ekonomiaren beste sektoreetara –nekezaritzita, turismoa zein industria–. “Kolonialismoaren sinboloa da burdin-bidea. Ingeles kolonizatzaileek Lehen Nazioak haien lurrez desjabetu ahal izan zituzten trenbideari esker”. Raphael Picard inuitaren hitzak dira.

Tentsio handiko egoera izanki, baliteke erreportaia irakurtzerakoan poliziak barrikadak desegin izana, baina idazterakoan, jakin orduz ordu mugimendua gogortuz doala. Kanadako –edo autoktonoen historiari aitortza eginez *Kanatako*, 1535ean Jacques Cartier kolonizatzailea iritsi zenean *kanatara* edo irokes hizkuntzan *herrixkara* bideratu zutelako eta hortik omen datorrelako Kanada–, beste Lehen Nazio parrasta bat lotu da borrokari. Blokeoen mapa eguneratzen dabil www.lundi.am webgune independenteari segi, ekialdetik mendebaldera 26 barrikada daude trenbideetan eta

horiei gehitu behar zaizkie portuetan altxaturiko beste bost barrikada eta autobideetan dauden beste 16. Mugimendua irudikatzea nahiko simple da: jarri puntu bat, hots barrikada bat mendebaldeko kostaldean den Vancouverreko portuan, segi ekialderuntz puntuz-puntu, marra zuzen bat marraztuz ekialdeko Eskozia Berriko Halifaxeko porturaino. Bidea erabat moztua dute trenek.

TC Energy enpresak eraiki nahi duen Coastal GasLink Pipeline Ltd gasbidea dugu gatazkaren oinarrian. Eguneroko 700.000 litro gas natural garraiatuko lituzke 670 kilometroko bide horretatik, helmugan dagoen Kitimat herri ttipiko metano geltokitik guztia esportatzeko. Bertako autoktonoen desadostasunaren gainetik pasaz, egitasmo hori egin nahian dabilta, obrak 2019 hastapean hasi zituztenetik.

KAPITALISMOA ETA KOLONIALISMOA, ESKUZ-ESKU

Azkenean, Lehen Nazioen eskubideen errespetuaren ausia da mahai gainean dagoena. TC Energy-k dio buruen batzarren adostasuna lortu duela eta hori erranik ez dabil gezurretan. Baina kontua da autoktonoen antolaketa beste botere gune bat dagoela horiek baino gorago: etorkizko buruak –agintea belau-naldi batetik hurrengoari oinordetzan pasatzen dioten buruzagiak–. Justuki, Wet´Suwet´En lurretako zortzi etorkizko buruak daude egitasmoaren kontra. Buruen batzarrek haien erreserben eremuan autoritate legala baldin badute

ere, etorkizko buruek dute azken hitza lurralde historikoan. Hau da, bertako erreserbek 22 kilometro koadro biltzen badituzte ere, orotara 58.000 kilometro koadro ditu Wet´Suwet´En eremuak. Akordio bidez kolonoei inoiz eman gabeko 58.000 kilometro koadro.

Gatazka horri dagokionez, “zuzenbide arauen errespetua” eskatzen dabil Justin Trudeau Kanadako lehen ministroa. Hori zehazterakoan barrikaden desegiteaz ari da, ez da Lehen Nazioen eskubideez ari. Pam Palmater abokatu mi´kmakak ondokoa erantzun dio: “Arauk idazten dituztenen eskubideez ari da, ez da zuzenbide arauetz ari”. Zuzenbide arauetz so eginez gero, hor dagoelako Auzitegi Gorenaren 1997ko abenduaren 11ko Delgamuukw erabaki historikoa, zeinek ematen dion aitortza Wet´Suwet´Eneko etorkizko buruen autoritateari. Are gehiago, haien lurretan gelditzeko eskubide osoa ematen die autoktonoei, argi utziz haien baimenik gabe ezin daitezkeela lur horiek hartu. Bertako Molly Wickham autoktonoak gasbidea baino zabalago kokatzen du afera: “Erronka zabalagoa da, autoktonoon eskubideez eta legezko jabegoaz ari gara, baita gure nazioaren burujabetzaz ere. Ondarean oinarritzen den sistema bat daukagu, inoiz ez dena ezabatua izan”. Bai, kapitalismoak kolonialismoarekin errimatzen duela azaleratzen du Coastal GasLink Pipeline Ltd gasbideak. 2015ean aurkeztu zuten “benetako berradiskidetze” batera heltzeko plan nazionala Trudeauak, txosten ofizialetan “dekolonialismoa” ere ai-

TRENBIDEAK BLOKEATURIK
 HAIEN LURRETATIK PASAKO DEN
 COASTAL GASLINK EGITASMOA EZ
 DUTE ONARTZEN WET´SUWET´EN
 LEHEN NAZIOKO ETORKIZKO
 BURUEK. PROIEKTUA AITZINA
 DOALA, EKONOMIA BLOKEATZEKO
 HAUTUA HARTU DUTE.

patzen duela. Baina halakorik ez dute sendi autoktonoek eta gaur egun gertatzen ari dena kolonialismoari lotzen dabilta. “Autoktonoek ez dute gehiago sinesten berradiskidetzean. Ez da ezer egin horren alde. Azkenean, harreman publiko eta komunikazio operazio bat da” Picarden ustez.

Buruen batzarren baimena erreserbetako egoera sozio-ekologiko-ekonomiko kaskarrari lotzen diote anitzek. Besteak beste, Vancouver EcoSocialist Group taldeko Will Offleyk: “Hainbat gertakari erakusten digute bat baino gehiagok etsi-etsian behar izan dutela akordioa izenpetu, bizi duten pobreziazatik eta gobernuek ur edangarria hornitzeko daukaten uzkurkeriazatik”. Pobrezia mailaren azpian bizi da Kanadako autoktono erreserben %80a; Lehen Nazioen %65ak ez du ur edangarririk, produktu minbizi sortzailez

kutsatua dutelako; etxebizitzak egoera “okaztagarrian” dituztela salatu berri du NBEk; Kanadako Lehen Nazioko kideen suizidio tasa autoktono ez direnena baino hiru aldiz handiagoa da, eta abar luze bat. Hori horrela, enpresa multimilionarioek proposatu diru zamak pisua du balantzan.

OKUPAZIOA 2010AZ GEROZTIK

2010ean abiatu zuten erresistentzia, kanpaldi baten bidez, obren hastapena blokeatzeko asmoz. Tentsio pean, baina urtez urte iraun duena. Giroa gogortu zen urtarilaren 7an Auzitegi Gorenak okupazioa desegiteko manua emanik. Hamalau pertsona atxilotu eta horrek eragin zuen hortik gutxira trenbide blokeoa ekarriko zuen mugimenduaren gogortzea. “Nahi bezainbat bortizkeria erabiltzeko” baimena emana die GRC Kanadako poliziaren buruak poliziei.

The Guardian komunikabideak iazko abenduaren 20an plazaratu informazio horrek bazterrak inarrosi zituen. Azken egun hauetako negoziaketa saiakerek huts eginik, “postura aldaketa” jakinarazi du Trudeauuk: barrikadak deseginen ditu.

“Ez da bakarrik botere kontu bat eta *indioen* afera bat. Fossil energia, edateko on den ura, lurraldearen babesa... hori guztia dugu gatazka horren gibelean, eta guztiok gara hunkiak, autoktono izan ala ez”. Hori dio Edith Belangerek “Coastal gasLink: sustrai sakonak daukan gatazka” (*Coastal GasLink: Un conflit aux racines bien profondes*) artikuluan. Klima aldaketa garai honetan, egitasmo ekstraktibista suntsitzaileen kontrako mezua zabaltzen dabilta Kanadako Lehen Nazioak. Azkenean, autoktono ez direnek ere dute haien lekua trenbideetako barrikadetan. ●

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia
 T. 943 420 624
 info@zinkunegioptika.com
 www.zinkunegioptika.com